

Олена Юденкова

Кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

РОЛЬ ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В РОЗВИТКУ ПАРТНЕРСТВА МІЖ ЗАКЛАДАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПІДПРИЄМСТВАМИ ЯК СУЧАСНИЙ ОСВІТНІЙ ТРЕНД

Широкомасштабна агресія російської федерації проти України спричинила низку гострих проблем у сферах освіти, науки, інновацій та економічному секторі країни. Агресор свідомо атакує освітню та наукову інфраструктуру, використовує освіту як зброю на тимчасово окупованих територіях, знищує виробничі потужності, критичну інфраструктуру, цивільний сектор. Відповідно, для сьогодення та майбутнього України розвиток освіти й науки, від яких залежать економічна, політична й культурна стабільність країни, її авторитет на світовій арені є надзвичайно важливим завданням. Війна негативно вплинула на доступність навчання для українських здобувачів освіти різних її складників, створивши загрозу зниження якості освіти в цілому.

У цих умовах тільки використання результатів науки, нових технологій та інновацій, а також стратегій ефективної комунікації з підприємцями, як замовниками кадрів, може допомогти закладам вищої освіти побудувати нові підходи до практичної підготовки майбутніх фахівців та у досягненні високого рівня якості освіти. Взаємодія між закладами вищої освіти та підприємствами визначає не лише освітні, але й економічні та інноваційні траєкторії розвитку. Однією з критичних складових успішної співпраці є ефективна комунікація, яка має потужний вплив на формування партнерських відносин. Відповідно, розгляд ролі комунікації в процесі взаємодії між закладами вищої освіти а бізнес-середовищем є важливим кроком у забезпеченні успішного розвитку обох сторін.

Сьогодні увага науковців спрямована на пошук нових напрямів цілісного дослідження сфери освіти, визначення умов ефективності інноваційних процесів в освіті, проте, на нашу думку заслуговує висвітлення практичного досвіду побудови партнерських зв'язків з ключовими стейкхолдерами на основі ефективних

комунікаційних стратегій як сучасного освітнього тренда (досліджено на прикладі діяльності Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти).

Мета статті – обґрунтувати принципи ефективної комунікації, яка може стати каталізатором для розвитку партнерства між закладами вищої освіти та підприємствами, допомагаючи їм впроваджувати інновації, спільно розв'язувати завдання та досягати взаємних цілей; висвітлити, як ефективна комунікація стає не лише інструментом для вирішення конкретних освітніх завдань, але й освітнім трендом.

У контексті нашого дослідження пропонуємо під терміном «освітній тренд» розуміти нову або наростаючу динаміку, яка визначає спосіб організації освітнього процесу в цілому та сприйняття різними зацікавленими цільовими аудиторіями інформації про заклад вищої освіти зокрема. Освітній тренд - це концептуальна та практична зміна у сфері освіти, яка відзначається значущим впливом на навчальні методи, технології, структури та цінності, а також відповідає на сучасні вимоги суспільства та ринку праці. Освітні тренди можуть охоплювати введення нових технологій, парадигмальні зміни у підходах до навчання, розвиток онлайн-освіти, адаптацію до потреб глобального ринку праці, та інші інноваційні аспекти, спрямовані на вдосконалення процесу підготовки майбутніх фахівців.

Усвідомлюючи велике значення комунікаційних стратегій, серед пріоритетних дій закладів вищої освіти необхідно передбачити: опанувати підходи і принципи педагогіки партнерства; оволодіння коучинговими інструментами і технологіями для побудови ефективної комунікації на принципах рівності, партнерства, довіри; розвиток навичок створення комфортного, позитивного, розвиваючого середовища для всіх учасників освітнього процесу; розширення можливостей освітян для професійного і особистісного зростання.

Така діяльність передбачає наявність або розвиток у науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти емоційно-етичної компетентності, мовленнєвої, комунікаційної.

На жаль, але сьогодні є значна проблема між закладами вищої освіти та суб'єктами підприємницької діяльності у побудові ефективної комунікації і причини вбачаємо у тому, що частина педагогічних працівників не має готовності або сформованої здатності до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з

представниками інших професійних груп різного рівня, тобто не мають сформованої соціальної компетентності.

Ще одним аспектом проблеми є відсутність здатності до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети, тобто відсутня лідерська компетентність.

Таким чином, пропонуємо під терміном «ефективна комунікація» вважати процес передачі інформації та ідеї таким чином, щоб повідомлення було зрозумілим, прийнятним та викликало необхідні дії або відповіді. Вона визначається не лише як передача слів чи інформації, але і враховує взаємодію, яку вона стимулює, і сприймається у контексті обставин та специфіки аудиторії. Ефективна комунікація передбачає здатність висловлювати думки чітко та конкретно, слухати та розуміти інших, враховувати культурні та соціальні особливості співрозмовників, а також досягати взаєморозуміння та спільної дії.

Комунікаційна компетенція - це комплекс вмінь, знань та навичок, які дозволяють особі ефективно взаємодіяти з іншими через процес комунікації. Вона включає в себе здатність чітко та виразно висловлювати свої думки, ефективно слухати і розуміти інших, адаптувати свій спосіб спілкування до різних ситуацій та різних цільових аудиторій, виявляти емпатію та розуміння культурних контекстів. Комунікаційна компетенція є ключовою для побудови взаєморозуміння, розв'язання конфліктів та успішної співпраці в різних сферах життя.

Європейська комісія офіційно оголосила 2023-й рік Європейським роком навичок (European Year of Skills). Ця ініціатива, яка стартувала 9 травня 2023 року і триватиме до травня 2024 року, має на меті привернути увагу до важливості опанування сучасних умінь та навичок, вдосконалення професійної освіти, розв'язання гострої проблеми дефіциту кадрів у деяких регіонах чи галузях [2]. Комісія запросила компанії, громадські та приватні організації, національні, регіональні та місцеві органи влади, соціальних партнерів, суб'єктів освітньої діяльності, служби зайнятості та інші організації об'єднати зусилля та вжити конкретні заходи для підвищення кваліфікації та перекваліфікації людей.

Для освітян та підприємців ця ініціатива має особливе значення, бо створюється можливість для ефективної комунікації, наприклад в рамках Глобального чи

Всеукраїнського конкурса професійної майстерності WorldSkills Ukraine, як ключового чинника розвитку партнерства між закладами вищої та професійної освіти та підприємствами в сучасному соціальному контексті. Вважаємо, що розуміння та застосування принципів ефективної комунікації може визначити успіх у вирішенні викликів перед освітянами, що зумовлені загрозами від війни та глобальних світових змін для досягнення спільних цілей, а також забезпечить вплив через відповідні інструменти на динаміку розвитку вищої освіти та бізнес-середовища у майбутньому, в період повоєнного відновлення України.

З досвіду реалізації обґрунтованого нами в ході дослідження освітнього тренда – «ефективна комунікація ЗВО з роботодавцями (стейкхолдерами)» на прикладі діяльності Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти маємо зафіксувати впровадження в освітній процес освітніх програм, що базуються на компетентнісному підході, високий відсоток працевлаштування випускників за здобутим фахом навіть в кризовий період, високий рівень якості освіти тощо.

Принципи ефективних ділових комунікацій, якими ми рекомендуємо керуватися на практиці закладам вищої освіти та підприємцям, можна представити таким чином:

- науковий підхід, реалізований у поєднанні системного і ситуативного підходу, що забезпечує найбільш глибоке і адекватне уявлення про суб'єктів і ситуації спілкування;

- принцип термінологічної визначеності застосовуваних понять, однаковості тлумачення: спільне розуміння термінів та понять обох сфер (освітньої та економічної) дозволяє уникнути непорозумінь та сприяє глибшому взаєморозумінню між освітянами та підприємцями;

- відкритості та чесності: співпраця базується на довірі, яка забезпечується відкритістю та чесністю у комунікації. Обидві сторони повинні вільно ділитися інформацією та виражати свої потреби та очікування, щиро цікавитися станом справ, болями та потребами партнера;

- гнучкості та адаптивності: здатність пристосовуватися до змін, гнучкість у комунікації дозволяє вчасно реагувати на виклики та змінювати стратегії для досягнення спільних цілей;

- спільної відповідальності: комунікація між освітянами та підприємцями має базуватися на відчутті спільної відповідальності за результати партнерства, тобто за рівень компетентності підготовлено фахівця відповідно до вимог та потреб ринку праці, що в свою чергу забезпечить більш активну участь обох сторін у досягненні спільних цілей.

- цифровізації спільної діяльності, створення платформ для обміну ідеями: важливо застосовувати зручні механізми для обміну новаціями з виробництва та перспективним досвідом для оприлюднення інноваційних кейсів з підготовки конкурентоздатних працівників. Так, наприклад, участь роботодавців у складі наглядових рад закладів вищої освіти, проведення спільних форумів чи воркшопів від топ-рейтингових технологів та менеджерів підприємницьких структур створюють позитивне середовище для обміну знаннями та сприяють підвищенню якості освіти, формуванню мотивації до майбутньої зайнятості у сфері професійних інтересів;

- розвитку комунікативних навичок, що передбачає проведення тренінгів від роботодавців для формування у майбутніх фахівців сучасних навичок, участь замовників кадрів в оновленні освітніх програм та врахування науково-педагогічними працівниками запитів студентів при формуванні індивідуальної освітньої траєкторії;

- активного слухання, що зумовлює вчитися сприймати партнера з відкритим серцем, намагатися враховувати його думки та ідеї, створювати атмосферу взаємоповаги та взаєморозуміння;

- визначення спільних цілей у розвитку людського капіталу, підвищення економічної спроможності територіальних громад, в яких розташовані суб'єкти господарської діяльності за рахунок створення взаємно вигідних партнерств, залучення іноземних інвестицій;

- зворотнього зв'язку, що є необхідним елементом ефективної комунікації. Чесні відгуки партнерів про спільну діяльність, застосування механізму менторства дозволяє вчасно коригувати стратегії та удосконалювати освітній, процес адаптації молодих випускників в умовах підприємств;

- принципи опори на закон, необхідності та можливості управління комунікаціями, врахування культурних різниць, що сприяє побудові поваги та відкритості у взаємодії між освітянами та підприємцями.

Висновки. Таким чином, трансформація системи вищої освіти в Україні в кризових умовах має здійснюватися не тільки на основі розвитку фундаментальної науки та розкриття внутрішнього потенціалу кожного студента, а й з врахуванням освітніх трендів, одним з яких є впровадження ефективної комунікації в розвитку партнерства між закладами вищої освіти та підприємствами. Розвиток партнерства між цими двома секторами не лише сприяє підвищенню якості освіти, а й стає ключовим компонентом успішного навчального процесу та кар'єрного розвитку студентів. Вважаємо, що відсутність чіткої та ефективної комунікації може уповільнити адаптацію освітніх програм до змін на ринку праці та поглиблюватиме кваліфікаційний розрив. З іншого боку, глибоке взаєморозуміння та співпраця можуть вести до створення освітніх програм, що відповідають реальним потребам бізнесу та готують випускників з сучасними навичками й до викликів майбутнього.

Список використаних

1. Андрущенко В. Глобальні тренди розвитку освіти XXI століття. Вища освіта України, 2019, № 3 (74), С. 5-14.
2. European Union (2023). *Welcome to the European Year of Skills*. https://year-ofskills.europa.eu/about_en
3. Толстов О.С., Лазоренко В.Є. Забезпечення інноваційного розвитку в закладах вищої освіти. Вісник СумДУ. Серія «Економіка», 2019, № 3, С. 66-73.

Анотація

У статті розглянуто важливість ефективної комунікації у взаємодії між закладами вищої освіти та підприємствами в сучасному освітньому середовищі. Гіпотеза щодо ролі побудови ефективної комунікації в розвитку партнерства між закладами вищої освіти та підприємствами як сучасного освітнього тренду заснована на аналізі теоретичних концепцій та практичної діяльності Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти. Стаття визначає комунікацію як ключовий чинник, що визначає успіх партнерства та сприяє інноваційному розвитку обох сторін. Дослідження виокремлює принципи ефективної комунікації, розглядає виклики, які можуть виникати в процесі співпраці, та визначає перспективи цього підходу в контексті сучасних освітніх тенденцій. Стаття спрямована на визначення

ролі комунікації у формуванні партнерських відносин та впровадженні інновацій у вищій освіті та бізнес-середовищі.

Ключові слова:

Освітній тренд, ефективна комунікація, принципи комунікації в освітньому процесі, комунікаційна компетентність

Summary

The article explores the importance of effective communication in the interaction between higher education institutions and businesses in the contemporary educational environment. The hypothesis regarding the role of building effective communication in the development of partnerships between higher education institutions and businesses as a modern educational trend is based on the analysis of theoretical concepts and practical activities of Bila Tserkva Institute of Continuous Professional Education. The article identifies communication as a key factor defining the success of partnerships and fostering innovative development on both sides. The research highlights the principles of effective communication, examines challenges that may arise during collaboration, and identifies the prospects of this approach within the context of current educational trends. The article aims to define the role of communication in shaping partnership relations and implementing innovations in higher education and business environments.

Keywords

Educational Trend, Effective Communication, Communication Principles in the Educational Process, Communication Competence